

і маральных якасцяў (*Суворай* (рус. *суровый* — ‘суровы, бурклівы, злосны’, ‘рабы, васпаваты’, *сувор* — ‘нелюдзім, сугней’) [4, с. 396], *Журоўская* (укр. *жура, джура* ‘казацкі слуга-збраяносец’, *жура* ‘журба’) [4, с. 148]. Адзначым таксама прозвішчы, утвораныя ад мянушак — назваў птушак і раслін, з’яў прыроды (*Арлоў, Сасноўскі*).

Прозвішча здаўна было выразнікам сацыяльнага статусу асобы. Так, у п’есе ўжыты прозвішчы беларускай і польскай шляхты на -ск-, -оўск-, -аўск-: *Сасноўскія, Любамірскія, Панятоўскі, Журоўскія*. Прозвішчы расійскіх дваран і вайскоўцаў уключаюць суфіксы -оў-, -аў-: *Арлоў, Суворай*.

Значнае месца ў анамастыконе гістарычнай драматургіі займаюць так званыя «**фонавыя онімы**». Сродкам увасаблення прасторава-часавых адносін у п’есе Зінаіды Дудзюк з’яўляюцца **тапонімы**: шматлікія назвы краін (*Сібір, Расія, Прусія, Аўстрыя*), гарадоў (*Варшава, Парыж*), рэк (*Прыпяць*) Беларусі і замежжа, з якімі звязаны лёс Тадэвуша Касцюшкі. Стварэнню гістарычнага каларыту спрыяюць таксама ўжытыя ў кантэксце п’есы **ўстарэлыя тапонімы**, якія былі раскласіфікаваны паводле іх суадносінаў з сучаснымі назвамі. **Семантычным археонімам** з’яўляецца тапонім *Літва*, што ў п’есе ўжываецца ў значэнні ‘*старажытная дзяржава, што займала землі паміж сённяшнімі Навагрудкам, Маладзечнам, Мінскам, Слонімам*’. У прамовах Касцюшкі і яго паплечнікаў нярэдка гучыць зварот да старажытнай краіны: «*Апошні наш вялікі князь Літвы і кароль Польшчы Панятоўскі гатовы быў прадаць свой люд, абы толькі ўтрымацца на троне! А ў выніку сам адрокся ад кароны*» [2, с. 25]; «*Вы належыце не толькі Літве і Польшчы, вы належыце ўсяму свету! Вы незвычайны чалавек! Я гатовы служыць вам, як Слуга, толькі б вярнуць вас чалавецтву*» [2, с. 28].

У рэпліках герояў п’есы — шчырых вернікаў — нярэдка **тэонімы** (найменне Бога) і **агіёнімы** (імёны святых), напр.: «*Вялікі грэх узвышацца над іншымі, бо ўсе людзі роўныя перад Богам*» [2, с. 25—26]; «*Даруйце, пан генерал... Я дзеля вас на ўсё гатовы... Даруйце, Хрыстом-богам прашу*» [2, с. 31].

Заклучэнне. Найважнейшымі рысамі анамастычнай прасторы п’есы Зінаіды Дудзюк з’яўляюцца пераважнае выкарыстанне імёнаў рэальных гістарычных асоб, а таксама адпаведнасць сэнсавай нагрукі і формы найменняў герояў структуры і семантыцы іменаслову XVIII—XIX стагоддзя. Письменніца так ці інакш звяртае ўвагу чытача (гледача) на форму іменавання персанажаў праз аўтарскія рэмаркі, мастацкі кантэкст. Культурна-гістарычную функцыю выконваюць у п’есе «**фонавыя**» **онімы** (тапонімы, тэонімы, агіёнімы і інш.), якія з’яўляюцца сродкамі выражэння прасторава-часавых адносін у творах, а таксама адлюстравання светапогляду персанажаў.

Спіс цытуемых крыніц

1. Бензьярук, А. Касцюшкі-Сяхновіцкія : гісторыя старадаўняга роду / А. Бензьярук. — Брэст : Академия, 2006. — 130 с.
2. Дудзюк, З. Нарадзіўся я ліцвінам / З. Дудзюк // Маладосць. — 2012. — № 8. — С. 25—65.
3. Барыс, С. Як у нас клічуць?: Беларускія імёны / С. Барыс. — Мінск : Медысонт, 2010. — 124 с.
4. Бірыла, М. В. Беларуская антрапанімія: Прозвішчы, утвораныя ад апелятыўнай лексікі / М. В. Бірыла. — Мінск : Навука і тэхніка, 1969. — 508 с.

УДК 808.26-541.2

М. Ю. Сівак, С. Ф. Бут-Гусаім

Установа адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна», Брэст, Рэспубліка Беларусь

ІМЯ І ВОБРАЗ У П’ЕСЕ ЗІНАІДЫ ДУДЗЮК «МІКОЛА ГУСОЎСКІ»

Уводзіны. У п’есе «Мікола Гусоўскі» прадстаўлены падзеі таго часу, калі славыты мысляр, творца, дыпламат жыў у Рыме, уваходзіў у склад пасольства Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага. Менавіта ў гэты перыяд ім была напісана «Песня пра зубра» — сардэчная прызнанне ў любові Айчыне. У час чумы, якая ахапіла Вечны горад, пры адсутнасці падтрымкі, страціўшы аднадумцаў, стварае паэт узнёслы гімн Радзіме. Узнаўляючы падзеі XVI ст., Зінаіда Дудзюк раскрывае нацыянальна-культурную інфармацыю іменаслову.

Асноўная частка. Галоўнае імя мастацкага тэксту — заглавак «*Мікола Гусоўскі*» — адносіцца да **прадметна-апісальнага тыпу**, называючы галоўнага героя твора — дыпламата, мысляра, паэта.

Ядро анамастыкону твора — **антрапонімы**. У п’есе адлюстраваны іменаслоў перыяду панавання кананічных імён. У ліку персанажаў твора — рэальныя гістарычныя асобы. На старонках п’есы сустракаюцца **онімы-сучаснікі**, якія адпавядаюць асноўнаму часу разгортвання дзеяння (імёны пасла і біскупа плоцкага *Эразма*, яго сакратара і паэта *Міколы Гусоўскага*, рымскіх пап *Льва* і *Андрыяна*, польскага караля *Жыгімонта*) і **онімы-рэтраспекцыі** (імёны князёў балта-славянскіх дзяржаў *Вітаўта* і *Аляксандра*).

Узаемадзеянне язычніцтва і хрысціянства знайшло адлюстраванне ў іменаслове мінуўшчыны. У ліку адзначаных імён як **язычніцкія**: **Вітаўт** (*балцкае імя-нажаданне вясці народ* [1, с. 21]), так і **хрысціянскія**: **Аляксандр** (грэч. *‘абаронца людзей’* [1, с. 13] і інш.). Ва ўспамінах пра мінуўшчыну паэт гераізуе часы суровых і справядлівых валадароў:

Стараюся. Хутка, напэўна, змагу завяршыць...
Не ведаю, можа, зачаста раблю адступленні,
Пра нашу гісторыю хочацца нешта сказаць,
Пра вялікіх князёў **Вітаўта** і **Аляксандра**... [2, с. 80]

Гэтая згадка карэннем сваім пранікае
Ў княжанне **Вітаўта** ў пару найвышэйшага ўздыму
Княства Вялікалітоўскага. З мэтай падтрымкі
Боегатоўнасці будучых рэкрутаў з вёсак
Князь і загадваў ствараць у сваіх уладаннях
Лагер ваенны пры кожным паселішчы ў пушчах [2, с. 83].

Імёны персанажаў (гэта галоўным чынам рэальныя гістарычныя асобы) адпавядаюць мадэлям іменаслову XVI стагоддзя. Частка герояў носіць хрысціянскія імёны іншамоўнага паходжання, запазычаныя з грэчаскай: **Мікола** (грэч. *‘пераможца народа’* [1, с. 34]), **Леў** (грэч. *‘леў’* [1, с. 31]), **Андрыйян** (грэч. *‘мужны, храбры’* [1, с. 14]), **Эразм** (грэч. *‘каханы’* [1, с. 50]), старанямецкай мовы: **Жыгімонт** (ст.-ням. *‘перамога і абарона’* [1, с. 26]). Ужыта ў кантэксце твора З. Дудзюк і язычніцкае імя **Спартанус**, што ў перакладзе з лацінскай мовы азначае *«жыхар Спарты»*, часам гэтае імя таксама перакладаюць як *«таптал’нік»*, *«той хто топча»* [1, с. 43]. Письменніцай у кантэксце п’есы была актуалізавана этымалагічная семантыка паэтонама: у час чумы рымлянін **Спартанус**, папіраючы хрысціянскую веру, прыносіць ахвяры паганскім багам:

Спартанус адцяў рог у быка і шэпча замову.
Ён чараўнік, валодае цёмнаю сілай замовіць чуму [2, с. 89].

Заўважым, што імя галоўнага героя п’есы — **Мікола** — паслядоўна ўжываецца ў форме, што з’яўляецца носьбітам канатацыі нацыянальна-культурнай спецыфікі. Форма грэчаскага паводле паходжання імені ілюструе фанетычныя і марфалагічныя асаблівасці, характэрныя ўсходнеславянскім мовам: замену /н/ на /м/: **Мікалай** ← **Николай**, замену канцавога складу /ай/ на /а/: **Мікола** ← **Мікалай**. Носьбітам нацыянальна-культурнай інфармацыі з’яўляецца прозвішча **Гусоўскі**. Як сцвярджае В. Чаропка, антрапонім гэты ўтварыўся ад тапоніма: *«Ягонае прозвішча магло паходзіць ад назвы роднай вёскі ці мясціны Гусава, Гушчава ці Усы, прынамсі апошняю назву мае прыток Дняпра»* [3, с. 4].

У рэпліках персанажаў п’есы ужыты формы наймення, якія адлюстроўваюць здольнасць антрапонімаў выступаць у якасці этыкетных знакаў — сацыяльна зададзеных паказчыкаў і сродкаў рэгулявання міжасобасных адносін. З дапамогай імён як этыкетных знакаў устанаўліваюцца сацыяльныя адносіны «старэйшы» — «малодшы». Так, паэт называе свайго патрона, пашла **Эразма**, па імені ў спалучэнні з паказчыкам сацыяльнага рангавання, часам ужытага ў клічнай форме:

Дзякую, **пане Эразм**, за давер і надзею.
Тут, удастоены гонару большага і небяспекі,
Мабыць, не меншай, — я прыхапкамі авалодаць
Мушу нязвычайна той самай рукою,
Што навучылася лукам распісвацца, трэба
Умельства сваё праявіць і ў пісьменстве прыгожым.
Здольны ці не, мушу брацца за справу [2, с. 77].

Пасол жа называе свайго сакратара выключна па імені:

Дзіўны аповед. Загадаю ўзяцца за працу, **Мікола**,
Каб успаміны свае, пераліўшы ў памер вершаваны,
Песняй зрабіць і пра нас, і пра нашы аблавы [2, с. 77].

Значнае месца ў анамастыконе п’есы займаюць так званыя **«фонавыя онімы»**. Сродкам увасаблення прасторава-часавых адносін у творы Зінаіды Дудзюк з’яўляюцца **эргонім (Пасольства Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага)**, **тапонімы** — геаграфічныя найменні замежжа (**Рым**, **Еўропа**). Ва ўспамінах творцы гучаць назвы роднай зямлі:

І ў **Белавежы** ў час аблаў паляўнічых
Гэткім жа чынам адольваюць дужага зубра.
Трэба сказаць, што такога магутнага звера
Шчасная доля, як дзіва часоў першабытных,
Толькі шчэ ў нас захавала пад зоркай Палярнай [2, с. 76].

Колькі нагледзеўся смерці, наслухаўся энку
Ў пушчах, пакуль мяне, сына, вучыў палясоўшчык!
Рэкі лясныя, **Дняпра** паўнаводную строму
Пераплываў я з канём у пагоні за зверам [2, с. 83].

Стварэнню гістарычнага каларыту спрыяюць таксама ўжытыя ў кантэксце п'есы **ўстарэлыя тапонімы**, Найперш гэта **гістарыёнімы** — найменні краін, якія зніклі з палітычнай і географічнай карты, напр.: **Рэч Паспалітая** 'аб'яднаная польска-літоўская дзяржава з часу Люблінскай уніі', **Вялікае Княства Літоўскае** 'беларуска-літоўская дзяржава'.

Ва ўспамінах і разважаннях Гусоўскага — адукаванага чалавека Сярэднявечча — гучаць імёны антычных багоў — **міфونімы**:

Кожную восень, і недзе мо з тыдзень, не болей
Цягнецца свята **Венеры**, і шалы юнацтва
З бою бяруцца. У гэту пару насалоды.
Мыкае пушча [2, с. 79].

Мода — наш біч, і не дзіва, што ўсе праслаўляюць
Шалы **Юпітэра** і блазнаванні **Юноны** [2, с. 81].

Шчырая рэлігійнасць Міколы Гусоўскага выяўляецца ў ягоным звароце да Бога і святых з мальбой аб паратунку ў час чумы і просьбамі аб выратаванні душ людзей. У зваротах гэтых выкарыстоўваюцца найменне хрысціянскага Бога (**тэонім**), імёны святых (**агіёнімы**) і назва цудадзейнага абраза (**іконім**):

Ва ўладзе **Усвышняяга Бога** нашы справы і душы [2, с. 87].

Нават калі б разарвалі на часткі маё знямоглае цела,
Не мог бы й тады паверыць, што ў Рыме, дзе вера **Хрыста**
Жывільна дыхае ў сэрца, магчымы такія аблуды.
Рым, ты няздатны ўспомніць, як некалі **Божая маці**
Цябе ад чумы ратавала. Як пра такое забыць?
Людзі з малітваю неслі **абраз Багародзіцы-Панны**,
Маліліся — і прыйшоў з нябёс паратунак [2, с. 89].

Боская Маці, Прачыстая Дзева Марыя,
Чуеш імя сваё ў песні і бачыш, напэўна,
Як затрымцела рука вершатворцы?
Раб твой пакорлівы слэзную гэту малітву
Шле да цябе, баючыся: а можа, не прымеш? [2, с. 92].

У прамовах Міколы Гусоўскага і біскупа Эразма анімізуюцца (становяцца **ўласнымі імёнамі-паэтонімамі**) назоўнікі — **ключавыя словы** твора пра лёс і духоўную спадчыну гуманіста, шчырага верніка, паэта: **Чалавек, Айчына, Радзіма, Бог**:

Быццам магчыма вызваліць чалавека
Ад любові да ўласнай **Радзімы** [2, с. 79].

Ты жыў для **Айчыны**, дзяліўся з бліжнімі хлебам,
І дабрынёю, і шчырасцю ўласнай душы [2, с. 87].

О заступіся за нас! Праз любоў да **Чалавека**.
Бацька наш **Бог** і абраў цябе сам, і паставіў
Першай заступніцай люду, і ты заступіся!
Як птушаняты ў нягоду пад матчына крылле,
Так пад тваю абарону мы прыбгаем [2, с. 92].

Заклучэнне. Паэтычная анамастыка гістарычнай п'есы Зінаіды Дудзюк — своеасаблівы пласт лексічнай структуры мастацкіх твораў. Аснову антрапанімікону твора берасцейскай пісьменніцы складаюць каляндарныя імёны іншамоўнага паходжання. Іменаслоў гістарычнай драматургіі заснаваны на рэальным

іменніку XVI ст. Аўтарка падбірае сваім героям імёны ў маўленчых формах, тыповых для пэўнага сацыяльнага поля, якое адносіцца да перыяду панавання хрысціянскіх імёнаў.

Тапонімы, эргонімы, агіёнімы, тэонімы адыгрываюць важную ролю ў фарміраванні хранатопных межаў твора, вызначаючы месца дзеяння, паказваючы на час разгортвання падзей. Хранатоп гістарычнай драматургіі З. Дудзюк як зліццё прасторавых і часавых прыкмет у мастацкім цэлым фарміруецца пры непасрэдным удзеле літаратурнай анамастыкі.

Спіс цытуемых крыніц

1. *Барыс, С.* Як у нас клічуць?: беларускія імёны / С. Барыс. — Мінск : Медысон, 2010. — 124 с.
2. *Дудзюк, З.* Мікола Гусоўскі / З. Дудзюк // Гістар. драмы. — Брэст, 2016. — С. 75—93.
3. *Чаропка, В.* Мікола Гусоўскі / В. Чаропка // Звязда. — 2018. — 18 чэрв. — С. 4.

УДК 811.161.1'27:811.161.3'27

В. В. Статуева

Государственное учреждение образования «Средняя школа № 32 г. Могилёва», Могилёв, Республика Беларусь

ЗАИМСТВОВАНИЯ В МИРЕ МОДЫ КАК ОСОБЕННОСТЬ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Введение. Мода — живое поле, постоянно развивающееся. Она оказывает влияние на людей, на культуру, искусство. Мода — способ общения: наша одежда — главный способ выражения себя и передачи нашей идентичности другим. Развитие международных отношений в сфере моды, межкультурных отношений, формирование международного рынка приводит к формированию международных отношений в сфере моды, то есть происходит взаимодействие культур, связей между народами, возникновение общих интересов и потребностей. Именно экономические, политические и культурные связи с другими странами в разные эпохи оказывали влияние на развитие русского языка.

Язык играет роль хранителя знаний о мире и является верным отражением национальной культуры. Значения слов отражают и передают стиль жизни и менталитет, характерные для определенного общества, и поэтому представляют ценное сокровище для понимания культуры. Роль заимствований в русском языке возрастает с каждым годом, поскольку применение иностранных языков распространяется во многих сферах общественной и научной деятельности.

В последние годы появилось много новых наименований одежды и обуви, в мире моды ежегодно наблюдаются изменения: какие-то белорусские бренды становятся популярны во всем мире, а какие-то малоизвестны даже в пределах Беларуси. Многие новые наименования одежды и обуви могут показаться совершенно непонятными людям, которые не занимаются профессионально модой, потому что эти названия являются заимствованными и звучат непривычно. Так как молодежь имеет склонность быть более вовлеченной в модный процесс по сравнению с другими возрастными группами, возникает вопрос, какие белорусские бренды знакомы современной молодежи, и действительно ли в сфере моды много заимствований.

Основная часть. Бренд — это название и в то же время термин и знак, символ или любая другая ценность, которая определяет товары или услуги одного продавца, отличает от других товаров или услуг таких же продавцов. Со временем в понятие «бренд» стали вкладывать разное смысловое значение, также в переводных источниках можно встретить различное правописание слова (брэнд, бренд). В Беларуси написание «брэнд» связано с республиканским конкурсом «Брэнд года», таково его написание на белорусском языке, и, возможно, поэтому некоторые авторы пишут «брэнд» и в русском варианте. Также эта вариация может быть связана с транскрипцией английского слова *brand* [*brænd*] — произносится как [брэнд].

Рассмотрим содержание слова «бренд». Некоторые авторы под брендом понимают простую торговую марку, цель которой отождествлять продукцию производителя (А. П. Дурович), иные рассматривают бренд как популярный товарный знак, который приобрел доверие покупателя (Г. Л. Багиев, М. Р. Душкина). Под брендом понимается не только торговая марка, которая состоит из названия, логотипа, а впечатление об этом товаре потребителей, восприятие товара потребителем, его ассоциации с этим товаром. Определение бренда, которое дала М. Р. Душкина можно определить самым подходящим: «Бренд — известная, раскрученная торговая марка, представление о товаре в сознании потребителей, образ, который ассоциируется у покупателей с определенным товаром, услугой, компанией» [1, с. 203]. Что же такое «брендинг»? Согласно толковому словарю «брендинг» — наука, занимающаяся вопросами создания и продвижения на рынок товара посредством креативных, маркетинговых и социальных исследований. Настоящий расцвет брендинга пришелся на вторую половину XX в. Это связано со многими причинами — появлением новой продукции, ростом объема